

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

16:30 | 16:45 | 16:34 | 16:49 **הדלקת נרות**

17:45 | 17:47 | 17:45 | 17:48 **מוצאי שבת**

18:24 | 18:20 | 18:21 | 18:25 **רבנו תם**

משכיל לדוד

מדרגות באמונה

מצויים בה עם ישראל בזמן יציאת מצרים.

הדרגה השנייה היא האמונה שהיתה לעם ישראל בזמן קריעת ים סוף שזכו כולם לראות את שכירתו של ה' פנים בפנים ואף השפחות הצליחו להגיע לזו הדרגה. והדרגה השלישית היא הרוממה והנשגבה ביותר, בה היו מצויים בני ישראל במעמד הר סיני עד שנאמר עליהם "וראים את הקולות" (שמות כ, טו), שהצליחו להגיע לרמת אמונה כה גבוהה אף יותר מן המלאכים. וזוהי דרגה המעניקה לאדם שליטה מוחלטת על כל חושיו ויצריו עד שהקב"ה בכבודו ובעצמו אמר "מי גילה רז זה לבני" (שבת פח).

ועל בן תורה לשאוף כל ימיו להגיע לדרגה השלישית שהיא דרגת האמונה הגבוהה ביותר. והדרך לכבוש את זו האמונה קשה היא ורצופת מכשולים, כי ככל שאדם גדול יותר אף יצרו גדול בהתאם, אך מוכרח הוא שאדם המגלה נכונות להתקדם ולהתעלות במעלות התורה והיראה, משמים וראים זאת ומסייעים לו בכך.

ולדאבוננו הרב ישנם כיום בחורים רבים אשר בקיאים גדולים בתורה ומתמצאים בכתביו של רבי עקיבא איגר זצ"ל לאורך ולרוחב, אך למעשה קיים בהם פגם גדול באמונה, והם מניחים לזה הפגם לגדול ולהתרחב מבלי לנסות לטכס עצה כיצד לגבור על זה המכשול. ובחור הגדול בתורה אך קטן באמונה תורתו אינה שווה מאומה ודומה הוא לאדם הטובל ושרץ בידו שנשאר בטומאתו לאחר הטבילה.

וזיכני הבורא לגדול במרוקו אשר שם האמונה התמימה מצויה בליבות האנשים, והולכים הם בעיניים עיוורות אחר הוראת רבותיהם ומקיימים הם בפשטות את מה שנאמר (דברים יז, יא) "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", שאף שיאמר לך רבך על ימין שהוא שמאל שמע בקולו ואל תנסה להתחכם.

באחד הימים בזמן שהותי במכסיקו עלתה אשה לבית אשר בו התארחתי, והחלה זועקת זעקות רמות ויבבותיה נישאו למרחוק עד שהכל באו לראות מה ארע עם אשה זו. וספרה לי אותה אשה שזה זמן רב היא לא נפקדה בילדים ובעלה גמר אומר לגרשה ולשלחה מעליו, וכשראתה אותה האשה כי כלתה עליה הרעה היא החליטה לקבל על עצמה טהרת המשפחה, ובקבלה זו שמה עצמה ללעג וקלס בפני כל קרוביה ומכריה אשר לגלגו עליה רבות.

כאשר בעלה שמע את כוונותיה הוא אמר לה שעתה ברור לו ביתר שאת שהוא צריך לגרשה, וביקשה ממנו האשה שברצונה למרות הכל לשמור על הלכות טהרה עד מועד הגירושין. והנה הפלא ופלא בזכות אותה אמונה תמימה שהיתה לה, זכתה האשה להיפקד מהרה בזרע של קיימא.

וכשמעתי סיפור זה אחזה בי הצמרמורת; מה רבה אמונתה הזכה של אשה זו. ויש בדברים אלו ללמדנו קל וחומר, שאם אשה פשוטה זו הפגינה כזה אומץ רוח ודבקה בבוראה, אנו בני תורה מחויבים בזאת על אחת כמה וכמה.

"ומראה כבוד ה' כאשר אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל. ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה" (שמות כד, ז-יח)

כאשר הקב"ה רוצה לתת לבני ישראל את התורה הקדושה הוא מצווה את משה לעלות אל ההר שהיה מוקף כולו בענן ומראה ה' נגלה אליו בתוך האש. ועולה לה התמיהה, הרי לא מצוין בשום מקום שעצם מציאותו של משה רבנו בתוך האש עוררה רושם גדול בעולם, שמשה שהיה בשר ודם הצליח לחיות במשך ארבעים יום וארבעים לילה בתוך מראה אש מבלי שיאונה לו כל רע, ולכאורה דבר זה היה צריך לעורר התפעלות עצומה. ומנגד רואים אנו שבזמן שאברהם אבינו הושלך לכבשן האש באור כשדים, כל העולם כולו רגש ורעש על כך שאברהם זכה לצאת מתוך האש מבלי להיפגע כלל, ותמהני, מדוע בזמן אברהם התרגשו כולם מהצלתו הפלאית, בעוד שמציאותו של משה בתוך האש במשך ימים ארוכים לא עוררה שום תדהמה בעולם, ויש לדעת מהו ההבדל בין שני המקרים.

ונראה לי שב העניין שישנו הבדל מהותי בין אש התורה לאש הגשמית, שבעוד שאש גשמית היא שורפת ומכלה, הרי שאש התורה לא רק שהיא אינה שורפת את האדם, אלא אדרבה, היא אף מעניקה לו חיות.

ושורש ההבדל בין אברהם למשה, שאברהם הושלך לאש גשמית ועל כן עצם יציאתו ממנה בחיים מוגדרת נס גדול, ולפיכך היה זה בגדר נס גלוי שכל העולם רעש ממנו. אך משה רבנו היה מצוי בתוך אש התורה ולכן מציאותו בתוך האש לא הרעישה את העולם מכיוון שאש זו לא רק שאינה מכלה, אלא היא מעניקה חיים שהתורה נקראת סם חיים (קדושין ל).

ונאמר בעשרת הדברות "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", והגדיש הפסוק לשון בית עבדים, משום שבני ישראל בזמן יציאת מצרים היו עדיין כבולים באזיקי הטומאה ששעבדו אותם אליהם, ולפיכך לא יכלו להבחין בהתגלות שכירתו של הקב"ה עד שנהפך הלילה ליום, ובשל כך לא נאמר על ניסי יציאת מצרים ראתה שפחה על הים וכו', כיון שבאמת לא היתה להם היכולת לראות, אך בזמן קריעת ים סוף כאשר עם ישראל ניתק לגמרי מעבדות מצרים וכל הטומאה הכרוכה בכך, יכלו לראות את ה' פנים בפנים. ובזמן מתן תורה המכונה היתה כה גבוהה עד שלא היה צורך להזכיר להם כלל את העובדה שהקב"ה ברא שמים וארץ, וכל הניסים הגדולים שנעשו עמם ביציאת מצרים ובמהלך שהותם במדבר הם שהביאו אותם לידיעת והכרת ה' באופן מוחלט.

ואננם גם במצרים היו מראות נשגבים, אך לא כולם זכו לראות את אלו המראות בשל מסך הטומאה שחצץ ביניהם וכיסה את עיניהם, ולעומת זאת בזמן קריעת ים סוף זכו כולם להגיע לדרגות רוממות עד שאמרו "זה אלי ואנוהו" (שמות טו, ב), ולפיכך נאמר על קריעת ים סוף "ראתה שפחה על הים" וכו', מה שלא נאמר על יציאת מצרים.

ונראה בפשטות שישנם שלוש דרגות באמונה. הדרגה הראשונה היא דרגתו של נח בזמן המבול - מאמין ולא מאמין שיבוא המבול, שזוהי אמונה לפרקים רק כאשר האדם חפץ באמונה, אך לעיתים האדם נרדם על משמרתו ושוכח מי הוא המנהיג של הבירה, וזוהי גם הדרגה שהיו

הילולא דצדיקיא

- כד - רבי שאול הלוי מורטיריה אב"ד אמסטרדם
- כה - רבי ישראל ליפקין מסלנט
- כו - רבי אברהם אבינון רבה של טרבינק
- כז - רבי חיים בירדוגו
- כח - רבי וידאל אנג'ל ראב"ד בירושלים
- כט - רבי חנניה זי"ט ליפא טיטלבוים
- ל - רבי מנחם מנדל פרוש משקלוב תלמיד הגר"א

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

העלון מוקדש:

לעילוי נשמת חסיבה

בת רחל ע"ה, למשפחת טמסות

במה מפטירין

הפטרות השבוע:

"הדבר אשר היה". (ירמיה לד)

הקשר לפרשה:

הנביא ירמיה מזהיר את העם על מצות שחרור העבדים והשפחות העבריים, שהוא מענין הפרשה שבה מוזכר דין עבד עברי היוצא בשש שנים.

"לשלח איש את רעהו ואיש את שפחתו העברי והעבריה חפשים לבלתי עבד במ ביהודי אחיהו איש". (ירמיה לד. ט)

מדגיש הכתוב שהברית היתה הן מצד מצוות התורה, והן מפני שהם בני יהודה והם קרובים יותר זה לזה, לפי שהם משבט המלוכה.

ואפשר לומר שענין הברית שכתר צדקיהו על שילוח העבדים היה בכדי לעורר את העם על הברית שכתר ה' עמהם במעמד הר סיני - שיהיו עבדי ה' ולא עבדים לעבדים ועל ידי כך יעזבו את העבודת אלילים, וכמושנאמר "אנכי ה' א-להיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני".

וכשהבינו זאת רשעי הדור, בטלו את הברית שכתר ה' עמהם.

(תורת הפרשה")

"מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך". (ירמיה לד. טז)

בתלמוד ירושלמי (ראש השנה ג. ה) אמרו; לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים. הדא הוא דכתיב "מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך".

ובאמת מה טעם נענשו ישראל על חטא זה? מפני שעבירה זו היא בגדרי העבירות שבין אדם לחבירו, שאין יום הכיפורים מכפר עליהם. ואף על פי שהבר נעשה ברצונם של העבדים עצמם, מכל מקום כיון שעיקר המצוה היה ביום הכיפורים - שביום הכיפורים היו תוקעים בשופר ומשלחים את העבדים לחפשי, לכן אין יום הכיפורים מכפר על זה, לפי שעבירה של יום הכיפורים עצמו אין יום הכיפורים מכפר.

(משך חכמה")

במסילה נעלה

רופא כל בשר

"רק שבתו יתן ורפא ירפא". (שמות כא. יט)

באחד הימים התקשר אליי מר חיים שפר הי"ו מלוס אנג'לס שבקליפורניה, וסיפר לי שבנו חולה מאד וכבר הגיע ל"ע עד שערי מוות, והוא מבקש שאברך את בנו לרפואה שלימה בזכות אבותי הקדושים זיע"א.

מר שפר הוסיף עוד ואמר שהרב פרבוסקי שליט"א, ידידי משכבר הימים, הוא שהמליץ לו להתקשר אליי לבקש ברכה לבנו, לאחר ששמע על המחלה הקשה.

כמענה לבקשתו אמרתי לו שעליו להאמין בבורא העולם שהוא כל יכול ושכוחו לרפא את הבן ברגע אחד, והבטחתי לו שבעזרת ה' בזכות אבותי הקדושים כבר כעת יחול שינוי לטובה במצב בנו, עד שיתרפא לגמרי ממחלתו ויקום ממיטת חוליו.

כששמע זאת מר שפר - בתוך לבו התקשה להאמין לדברי, גם לבשורה הטובה שבישרתי לו על השיפור שחל במצב בנו, וגם להבטחה שהבטחתי לו שבנו יתרפא לגמרי ממחלתו. כי כפי הידוע לו מצב בנו אנוש, ועל פי דברי הרופאים אלו הם רגעיו האחרונים, ואיך ייתכן שאני מבטיח לו שבנו יתרפא לגמרי ממחלתו הקשה ויקום ממיטת חוליו?

כשהשמיע את ספקותיו באוזני ידידו הטוב הרב פרבוסקי, יעץ לו ידידו: "סע לבית החולים, ועקוב בעצמך אחר מצב בנך".

כשהגיע לבית החולים, לתדהמתו הרבה מיהרו לקראתו בני המשפחה וסיפרו לו שהבדיקות שנעשו כעת לבנו מוכיחות על שיפור עצום במצבו, וכי כבר כעת חש הבן הקלה בכאביו.

נאמר בספר מלאכי - "ובחנוני נא בזאת" (ג. י), דורשים על כך חז"ל ש"בזאת" - זוהי מצות הצדקה, שבמצוה זו מותר לאדם לבחון את הקב"ה ולצפות לישועתו לאחר שקיים אותה.

אך עלינו לדעת שגם יהודי המאמין בקב"ה באמונה שלימה באמת

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

אף שלא הקפיד

המספר לשון הרע עובר על מצות עשה של "זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים", שנענשה בצרעת אף שדיברה רק על אחיה שאהבתו ומסרה את נפשה להצילו, ולא גינתה אותו אלא רק השוותה אותו לשאר נביאים, ולא היה זה בפניו או בפני רבים אלא רק בפני אחיה אהרן, ומשה רבינו לא הקפיד על כך. קל וחומר לאדם המספר על חבירו לשון הרע ממש, שיענש.

מן האוצר

מאוצרו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

הקשר בין המועדים לאיסור בשר וחלב

"שלוש רגלים תחוג לי בשנה". (שמות כג, יד)

"ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' א-להיך לא
תבשל גדי בחלב אמו". (שם פס' יט)

בפסוקים אלו כתובים בסמיכות ענין העליה למקדש
בשלושת הרגלים ואיסור בשר בחלב, ופרשה זאת אף
נקראת במועדים.

ויש לבאר מה הקשר בין מועדי ישראל לאיסור לאכול
בשר וחלב, ולכאורה אלו שני עניינים שונים בתכלית.
ועיין בספר "רב פנינים" מה שמבארים המפרשים על
הקשר בין החגים לאיסור בשר בחלב.

ונראה לבאר שחג הסוכות המוזכר בין כל החגים
כולם הוא החג המרמז לגאולת עולמים, זמן בו
הקב"ה יפרוס עלינו סוכת שלומו ומשיח בן דוד יבוא
לגאול את עם ישראל מצרותיו.

לעיתיד לבוא המציאות בעולם כולו תשתנה, החיות
הטורפות תשכונה בשלום עם הצאן והבקר כפי
הנאמר (ישעיה יא, ו) "וגר זאב עם כבש", הקרבנות
כולם יתבטלו חוץ מקרבן תודה (ויק"ר ט, ז), היות
וכבר לא יהיה יצר הרע בעולם ולפיכך גם לא יהיה
צורך להקריב קרבנות חטאת, החגים והמועדים
יתבטלו מלבד פורים ויום הכיפורים (מדרש משלי
ט). ואף הרבה מן האיסורים בתורה כבר לא יהיו
בגדר איסורים, כפי שאומרים חז"ל שבעתיד לבוא
הקב"ה יטהר את החזיר והוא יהיה מותר באכילה (עי'
ריטב"אקדושין מט, ב).

התורה הקדושה סמכה את ענין החגים לאיסור
אכילת בשר וחלב, כדי לומר לעם ישראל, שכל עוד
עם ישראל נמצא בגלות ולא נגאל בגאולה שלימה,
ובמילים אחרות - כל זמן שעם ישראל ממשיך לחגוג
את חגי התורה, עליו להקפיד גם על קיום האיסור
"לא תבשל גדי בחלב אמו". אך לעתיד לבוא כאשר
המועדים יתבטלו גם איסור זה של בשר וחלב יתבטל
ולא יהיה עוד צורך לשומרו (עי' נדה סא: ובמהרי"ץ
חיות שם).

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו". (כא. ד)

ואומר "אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו" - כאן רמזה התורה סוד גדול והוא, כי יש לך אדם שקנה נשמתו באמצעות חוזה מעשיו
הטובים, ונעשה הוא בעלה של נשמה הקדושה.

עוד יכיון באומרו "ואם בעל אשה הוא", לומר אם הוא אדם אשר כל מחשבותיו ויגיעותיו וטרחו בעולם הזה, ואפילו מאכלו ומשקו אינו אלא
בשביל הנשמה, על דרך אומרו (משלי יג כה) "צדיק אוכל לשבוע נפשו", להגדיל הרוחניות.

אדם כזה לו יקרא "בעל אשה", כבעל הזה שטורח בשביל אשתו, לזון ולפרנס ולכלכל ולמלאות רצונה, כן זה האיש עושה לנפשו, אדם כזה
שהחומר נדדך ונעשה מעין הצורה במציאות, זה תוכל נפשו לסבול לדור עמו במחיצתו אפילו אחר יציאתה.

מן המעיין

"ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעלם". (כא. ו)

רבן יוחנן בן זכאי דרש מדוע רוצעים את האוזן דווקא, משום; אוזן ששמעה על
הר סיני "לא תגנוב" והלך זה וגנב - ירצע.

ויש לשאול, אם כן היו צריכים לרצוע את העבד מיד בתחילת המכירה, כשתפסוהו
בגניבתו, ולא בסוף השש שנים.

משיבעל כך הרב "מעם לועז" ומבאר; לפי שאין ראוי להעניש בשני עונשים כאחד.
ובתחילה די לו בביזיון זה שבגלל גניבתו נמכר לעבד על ידי בית דין, ובסוף שש
שנים כשנתכפר עונו והוא יוצא לחירות שבדאי שוב לא ישלח ידו לגנוב רכוש
שאינו שלו.

אבל עכשיו בסוף השש שנים שנוח לו בעבדות ואין זה עונש בשבילו מה שמכרוהו
לעבד, והראיה שאינו רוצה לצאת חפשי, אם כן מוכח שהוא לא עשה תשובה על
העון שעשה כשעבר על ה"לא תגנוב", ולכן עכשיו הוא נרצע ועובד עד היובל.

"ורפא ירפא". (כא. יט)

הרפואה האמיתית והשלימה, נמצאת בידי השכינה הקדושה שהיא היא המסוגלת
להעניק רפואה שלימה; כפי שאנו מאחלים לחולה.

הגאון חיד"א זצ"ל לבספרו "ברכי יוסף" מוצא לכך רמז נאה כי המילה 'שכינה' עולה
במניןגימטריה 'רופא חנם'.

"והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם". (כד. יד)

בגמרא (ב"ק מו.) דרשו חז"ל מכאן שהמוציא מחבירו עליו הראיה; מי שהוא בעל
דברים שתובע את חבירו - יגש אל הדיינים להביא ראיותיו.

ובאמת מדוע משה אמר להם את הדין הזה שהמוציא מחבירו עליו הראיה רק
כשמינה את אהרן וחור לדיינים בעלותו להר, וכי בזמן שמינה דן את ישראל
בעצמו לא חל הכלל הזה שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ביאור נפלא מובא בספר "דברי שאול" על פי הנאמר בגמרא (ר"ה כא:) שמישה
רבינו דן את ישראל בלא עדים אלא ברוח קדשו, שהיתה השכינה אומרת לו מי
הוא החייב ומי הוא הזכאי?

נמצא שבאמת אצל משה רבינו לא היה אף פעם הדין של המוציא מחבירו עליו
הראיה, שהרי הוא מעולם לא הוזקק לראיות, השכינה היא שהעידה לו מי הוא
החייב ומי הוא הזכאי.

לכן עכשיו כשעלה להר ומינה את אהרן וחור לדיינים, אז לימדם את הדין הזה
שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

מסילות לאמונה

עד היכן מגיעה הזהירות בשמירה על כבודו ומניעת הטרדתו של הזולת בהשקפתם של חז"ל הקדושים, נוכל ללמוד ממה שמובא בספר "פניני השלימות" (עמ' פד); בגמרא מסופר שנח מצא בתיבה עוף אחד בשם 'חול' שהיה מסתתר בפניו ולא ביקש אוכל.

כשנח הבחין ב'חול' שהוא מכונס בפניו בדממה, פנה אליו ושאל אותו; האם אינך זקוק למזונות? למה אתה שותק? השיב לו אותו העוף: ראיתי שאתה טרוד מאוד בעבודתך, אמרתי, לא אצערך. חז"ל מספרים לנו שנח התפעל מאוד מתשובתו וברך אותו; יהי רצון שלא תמות! ואכן עוף זה אינו מת לעולם. (על פי הגמרא בסנהדרין קח: וברש"י שם).

איזו הנהגה מיוחדת! כדאי לעוף הזה לסבול רעב, ובלבד שלא להטריד את נח שהיה כה טרוד ועסוק בהאכלת כל באי התיבה. ובסופו של דבר אנו רואים שדבר זה 'השתלם' לו, לא רק שאותו 'חול' לא הפסיד מכך מאומה, ולא מת מחמת הרעב, אלא אדרבה, הוא התחזק בכוחו ואך זכה להוסיף חיים יותר מכולם. אך המצער והמטריד את הזולת בנימוק שעושה כן למען חייו ובריאותו, ידע שלא יועיל לו הדבר מאומה.

כל זה אמור לגבי חכמת השתיקה והצניעות, אך מה עושים כאשר צריכים או

אנשי אמונה

ארחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

העיר מוגאדור ידעה שנות רעב וסבל, שבהם קיפחו רבים מתושבי המקום את חייהם ונפחו את נשמתם ברעב ובצמא ובחוסר כל. מידי כמה שנים, היתה פוקדת את העיר מכת ארבה. מליוני חגבים היו פושטים על השדות והמטעים הירוקים, וכשהואילו בטובם לצאת מהעיר - הם היו מותירים אחריהם שדות ומטעים ערומים מתבואה ומפירות. מחסור זה הביא בעקבותיו לייקור מוצרי המזון, ולמצוקה כלכלית קשה של התושבים.

כך אירע גם בשנה אחת כאשר הארבה נראה בהמוניו בעיר מוגאדור. תושבי העיר נבהלו ופחדו מאד, הם שיערו את גודל המצוקה שעתידיה לבוא עליהם כתוצאה ממכת הארבה.

בשעה קשה שכזו, לא נותר ליהודי מוגאדור ברירה אחרת, אלא לתפוס את אומנות אבותיהם בידיהם. הם הכריזו על יום תענית ותפילה ברחבי מרוקו. אך למרבה הצער הם לא נושעו והמכה לא חלפה, צערם של יהודי מוגאדור הלך וגדל.

והנה באה הישועה. ימים ספורים לאחר מכן, היה זה בשעה שרבי חיים פינטו זיע"א היה עסוק בלימודו עם תלמידיו, והנה לפתע נפלה על הבית חשיכה גדולה. היה זה 'ענן' של מליוני חגבים, חגבים שהתעופפו באויר והחשיכו את האיזור. כמה מהחגבים נפלו על ספרי התלמידים, כך שלא נותרה ברירה בפניהם אלא להפסיק את הלימוד.

כ"ק רבי חיים פינטו זיע"א, הפסיק מיד את לימודו, נטל שופר והחל לתקוע בו כדי להעביר את רוע הגזירה. לאחר מכן החל להתפלל, אמר שלוש עשרה מידות של רחמים ועמד בתפילה לפני קונו - ולא פסק, עד שבאה רוח מזרחית ולקחה עמה את כל הארבה.

כשמוכרחים לדבר על חסרונותיו של הזולת, או בכלל כשצריכים להזכיר דברים שליליים?

גם כאן מלמדים אותנו חז"ל פרק נכבד בהלכות הדיבור, ומורים לנו שאת החסרונות שעלינו למנות, כאשר יש היתר לכך, הוא יעשה ארוך בדרך של רמיזה ולא בדברים בוטים ומפורשים.

דרש רב נתן בר מיימוני משמיה דרב תנחום (מסכת שבת דף כב.). מאי דכתיב "והבור ריק אין בו מים". ממשמע שנאמר "והבור ריק" איני יודע שאין בו מים? אלא מה תלמוד לומר "אין בו מים"? מים אין בו, אבל

לקח טוב

"כשאחד רואה את חבירו שהוא טועה בדין, ויש לו להוכיח את טעותו משני טעמים אחד חזק ואחד חלש - יאמר לו תחילה את הטעם החלש, כדי שלא יתבייש כל כך.

(מעורר ישנים")

נחשים ועקרבים יש בו! אומר על כך רבי זלמן סורוצקין גאב"ד לוצק, זצ"ל: כתוב זה בא להשמיענו שהבור שהושלך בו יוסף, היה בו מעלה וחסרון. מעלה - שלא היה בו מים, ולכך יוסף לא טבע במי הבור. חסרון - שהיו בו נחשים ועקרבים.

והנה נשים לב שהמעלה של הבור היא נאמרה במפורש: "אין בו מים". ואילו החסרון של הבור מובן לנו רק בדרך רמז: "והבור ריק", מיעוט אחד. "אין בו מים" מיעוט שני, וקיימא לן שאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, ומה בא לרבות? שינחשים ועקרבים יש בו.

ומעתה נלמד מכאן מוסר השכל, אם בבור דומם כך, קל וחומר לכן אדם שיש לו צלם אלוקים, שעלינו לספר את שבחו בשפה ברורה ונעימה ובפה מלא. ואם לפעמים יש מן ההכרח לגלות את מומו - נשתדל אפוא לפחות לעשות זאת כמה שיותר בדרך רמז.

ומעשה שאותו סח רבי שלמה בלוך מירושלים תלמיד ותיק לחפץ חיים' כשהוכתר רב פלוני לרב העיר ערכו לכבודו קבלת פנים גדולה.

מודעות התנוססו בחוצות קריה 'תנו כבוד לתורה - ברוך אתה בבואך'. כשהגיע הגאון לעיר, נשא את דרשתו הראשונה שכללה פלפול עמוק בהלכה. בין ההמונים שנכחו בדרשה, נכח גם אברך עילוי צעיר הסמוך לשולחן חמיו, אשר טרם מלאו לו עשרים שנה. עילוי זה כבר אז הדהים בחריפותו ובבקיאותו האדירה.

לפתע כשהמרא דאתרא החדש צלל במים אדירים, זרק העילוי לעברו קושיה עצומה. ניסה הרב לפרקה, ואילו העילוי אינו מרפה, הוא ממשיך לחזק קושייתו ודוחה את תירוצי הרב, עד שהלה נשאר המום ולא יכול היה לתרצה. תוך כדי מלחמתה של תורה וריתחא דאורייתא, כשהעילוי עומד על דעתו, הוא הוסיף עקיצה קצרה: 'אפשר כבר לומר: 'ברוך אתה בצאתך'...

הפטיר המספר: אותו עילוי נשאר ערירי כל ימיו...

